

دانشگاه امام صادق (ع)
دانشکده معارف اسلامی و اقتصاد
پایان نامه کارشناسی ارشد

عنوان:

مالکیت و استخراج معدن از دیدگاه فقهاء همراه با نگاهی به معادن ایران

نویسنده: مهدی عاملیان

استاد راهنما: محمد علی تسخیری

استاد مشاور: حسن طاهری خرم آبادی، علی شمس اردکانی

سال تحصیلی: اردیبهشت ۱۳۷۰

توصیفگر: ۳۴۱ ص. : جدول . شماره بازیابی ۷۳ الف.

واژگان کلیدی: معدن و ذخایر معدنی / استخراج / ایران / مالکیت .

چکیده:

هدف از این پژوهش ، بررسی مسأله مالکیت و استخراج معدن از دیدگاه فقهاء با تأکید بر معادن ایران است. تحقیق حاضر با استفاده از روش کتابخانه ای انجام یافته و مباحث آن در چهار فصل تنظیم شده است . فصل اول اختصاص به انفال از دیدگاه فقهاء دارد. در این فصل ، ابتدا به تعریف انفال و سپس به موارد و متعلقات انفال و نیز مالکیت ، اداره و نظارت بر انفال اشاره می شود. معدن از دیدگاه فقهاء در فصل دوم بررسی می شود . تعریف معدن ، انواع معدن و مالکیت معدن مهمترین مباحث این فصل را تشکیل می دهند. فصل سوم به استخراج معدن از دیدگاه فقهاء می پردازد. در این فصل نیز به

مباحثی چون مشارکت در استخراج معدن ، وکالت در استخراج معدن و اجاره دراستخراج معدن اشاره می شود.

چهارمین فصل تحقیق معادن ایران را به صورت موردی بررسی می کند. در این فصل ابتدا به تاریخچه معدن در ایران پرداخته شده و سپس آمار معادن ایران ارائه می شود و در ادامه به مباحثی چون نقش معادن در تقویت و توسعه اقتصاد کشور ، میزان سرمایه گذاری دولت در فعالیتهای معدنی ، سهم معدن در تولید ناخالص داخلی و ... اشاره می شود.

نتایج حاصل از تحقیق نشان می دهد که روح حاکم بر دستورات و آراء فقهی در مورد معدن ، توجه به بخش عمومی و رعایت مصالح جامعه ، مقدم بر مصالح افراد است. همچنین دست دولت و حاکم اسلامی برای برنامه ریزی جهت استفاده صحیح تر از این ذخائر گرانبهای خدادادی باز گذاشته می شود. در همان چارچوبی که مالکیت و اختیارات افراد ، محترم شمرده می شود ، حقوق و منافع جامعه بر منافع افراد مقدم می گردد. ایران از نظر ذخائر معدنی کشوری است غنی و به همین دلیل در میان سایر کشورهای جهان از جایگاه خاصی برخوردار است. در رابطه با وضع موجود معادن ایران می توان گفت در حال حاضر ، تعداد معدنی که در سطح کشور در حال بهره برداری می باشند ، در مقایسه با قبل از انقلاب بمراتب کمتر است و این به دلیل متواری شدن برخی از بهره برداران بخش خصوصی و نامساعد بودن شرایط می باشد. از جمله مشکلات استخراج و بهره برداری معادن در ایران ، تأخیر در تصویب قانون معادن ، تعدد منابع تصمیم گیری و دخالت ارگانهای غیر مسوول در مورد معادن ، کمبود ماشی آلات حفاری و قطعات یدکی آنها ، کمبود نیروی کارآموده ، نقص قوانین مالی و عدم تطبیق برنامه و اجرا در امر استخراج انواع مواد معدنی می باشد.